

Ю. С. Червоный
(1927–2008)

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Економіко-правовий факультет

Кафедра цивільно-правових дисциплін

Центр дослідження права ім. Савіні

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської
науково-практичної конференції,
присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного
(до 90-річчя від дня його народження)

м. Одеса, 15 грудня 2017 р.

Одеса
«Астропринт»
2017

УДК 347(477)(063)
А437

Упорядники та відповідальні редактори:

І. С. Канзафарова, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України;

В. М. Зубар, кандидат юридичних наук, доцент

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за достовірність змісту та якість оформлення статей несуть учасники конференції та особи, які рекомендували матеріали до друку.

Актуальні проблеми приватного права : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного (до 90-річчя від дня його народження) (м. Одеса, 15 грудня 2017 р.) / упоряд. і відп. ред. : І. С. Канзафарова, В. М. Зубар. — Одеса : Астропринт, 2017. — 172 с.
ISBN 978–966–927–337–6

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми приватного права», присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного (до 90-річчя від дня його народження), яка відбулася 15 грудня 2017 року на економіко-правовому факультеті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Організаторами конференції виступили кафедра цивільно-правових дисциплін університету та Центр дослідження права ім. Савіньї.

УДК 347(477)(063)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2017

© Центр дослідження права
ім. Савіньї, 2017

ISBN 978–966–927–337–6

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

В. І. Труба

кандидат юридичних наук, професор,
декан економіко-правового факультету
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Законодавство України перманентно зазнає змін в частині правової регламентації змісту суб'єктивних прав і юридичних обов'язків учасників сімейних правовідносин, їх суб'єктного складу, що потребує наукового осмислення і обґрунтування класифікації сімейних правовідносин. Значення класифікації сімейних правовідносин полягає не лише в їх теоретичному осмисленні, а й в тому, що вона дозволяє детальніше, глибше вивчити об'єкт дослідження, виділити спільне та відмінні особливості, взаємозв'язок спільного і окремого в системі. Втім, це характерно для будь-якої класифікації явищ. Закінчене пояснення теорії самостійності сімейного права як галузі права можливе лише за умови формування сталої класифікації (системи) сімейних правовідносин, які її складають.

© Труба В. І., 2017

11. Рішення Господарського суду міста Києва від 22 березня 2016 року у справі № 910/28172/15 [Електронний ресурс]. — Електрон. дан. (1 файл). — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56847587>. — Назва з екрана.

Д. А. Мінченко

магістр міжнародного бізнес права
Лондонського університету Королеви Марії,
юрист юридичної фірми «Юрлайн»

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Юридична природа визнання та виконання рішень іноземних арбітражів дещо відрізняється від визнання та виконання рішень іноземних судів. Обов'язкова сила рішення арбітражного суду пов'язана не із суверенною судовою владою певної держави, а з чинністю арбітражної угоди (арбітражного застереження в контракті). На відміну від державних судів, основним призначенням яких є вирішення юридичних спорів всередині конкретної країни, міжнародні комерційні арбітражі створені для вирішення спорів, що виникають у сфері міжнародної торгівлі, тобто хоча б одна із сторін спору, або й обидві сторони є іноземними суб'єктами для держави, на території якої відбувається арбітраж. Так само доволі звичною справою є застосування міжнародними комерційними арбітражами норм законодавства інших країн.

Тому знаходження арбітражного суду на території тієї чи іншої держави не має вирішального значення. Рішення міжнародного комерційного арбітражу за своєю природою має, певною мірою, екстериторіальний характер, оскільки в нього значно слабший зв'язок з правопорядком держави знаходження арбітражу, ніж у рішення державного суду. Тому виконання рішення іноземного суду на території іншої країни — це екстраординарний випадок, тоді як виконання на території іншої країни рішення міжнародного арбітражу — це стандартна ситуація для таких рішень.

Також, як зазначив Конституційний Суд України в Ухвалі від 14 жовтня 1997 року № 44-з у справі № 016/1241-97 за конституційним зверненням державного зовнішньоекономічного підприємства «Славутич-Сталь» щодо тлумачення статті 124 Конституції України і Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України є третейським судом, що розглядає спори з цивільних правовідносин за умови наявності письмової арбітражної угоди (домовленості) сторін про передачу йому таких спорів. Сторони такої арбітражної угоди за власним розсудом передбачають передачу спорів на вирішення постійного арбітражного органу, яким є зазначений арбітражний суд, чи арбітражу з конкретної справи; можуть призначати арбітрів та визначати норми права, які будуть застосовуватись арбітрами під час розгляду спору по суті. Тому Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України, як недержавний орган, не здійснює функції правосуддя в контексті статті 124 Конституції України [1].

У зв'язку з недержавним характером арбітражів, відсутністю в них функції відправлення правосуддя, навряд чи можна стверджувати про наділення їх рішень законною силою, а отже і поширення цієї законної сили на територію іншої держави. Термін «законна сила» у його застосуванні до рішення арбітражу зустрічається лише у п. 6 Положення про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України, що є Додатком № 2 до Закону України від 24 лютого 1994 року № 4002-XII «Про міжнародний комерційний арбітраж» [2]. Втім у даному випадку йдеться не стільки про набрання рішенням Морської арбітражної комісії законної сили, скільки просто про набрання ним чинності. Термін «законна сила» в даному випадку використовується законодавцем «за звичкою». Навряд чи законодавець насправді прагнув визнання за рішенням арбітражного органу законної сили як прояву державної влади.

На підставі принципів свободи договору та автономії волі сторони міжнародного контракту вправі самостійно визначати як порядок та процесуальні засоби вирішення спорів, що виникають з цього контракту (вони можуть обрати будь-який арбітражний суд, який знаходиться на території будь-якої країни, якщо цей суд спеціалізується на вирішенні відповідних спорів і має компетенцію їх вирішувати), так і здійснити вибір права, що підлягає застосуванню до відповідних правовідносин. Як справедливо зазначає Г. А. Цірат, провідну роль у сфері міжнародного третейського судочинства відіграє принцип «автономії волі». Суть принципу полягає в тому, що компетенція (право) третейського суду розглядати певний спір виникає на підставі угоди сторін про передачу цього

спору на вирішення третейського суду. На цьому принципі базується інститут вибору третейських суддів (арбітрів), узгодження процедури розгляду спору, вибору права, що буде застосовуватись при вирішенні спору по суті тощо [3]. Таким чином, саме арбітражна угода, яка може фіксуватись у вигляді арбітражного застереження, що міститься в договорі (контракті), чи окремої арбітражної угоди (арбітражний компроміс або третейський запис), є правовою основою для звернення в міжнародний комерційний арбітраж [4].

Тому визнання рішення іноземного арбітражу та його виконання на території України означає визнання державою чинності обох вищевказаних принципів, а також принципу *pacta sunt servanda* (від лат. — договорів слід дотримуватися), оскільки обов'язкова сила рішення іноземного арбітражу пов'язана з чинністю арбітражної угоди (арбітражного застереження в контракті), а тому визнання та виконання рішень іноземних арбітражів на території України означає визнання та виконання самого контракту.

Таким чином, не дивлячись на те, що в ч. 1 ст. 390 ЦПК України під рішеннями іноземних судів необхідно розуміти: рішення суду іноземної держави; інших компетентних органів іноземних держав, до компетенції яких належить розгляд цивільних чи господарських справ; іноземних чи міжнародних арбітражів — юридична природа визнання та виконання рішень іноземних судів та рішень міжнародних арбітражів принципово відрізняється.

Визнання та виконання рішення іноземного суду — це дружній акт довіри з боку однієї держави до судової системи іншої держави щодо надання захисту суб'єктивного права, встановленого (підтвердженого) рішенням суду

однієї держави, на території іншої з можливістю застосування примусу так само, ніби це рішення було ухвалено національним судом держави, на території якої запитується таке визнання та виконання. Визнання та виконання рішення міжнародного арбітражу — це визнання з боку держави права суб'єктів правовідносин автономно вирішувати юридичні суперечки, тобто на договірних засадах з використанням недержавних квазісудових утворень (арбітражів). Отже визнання та виконання рішення міжнародного арбітражу — це визнання з боку держави самої арбітражної угоди (арбітражного застереження в контракті) та рішення арбітражного суду, що на ній ґрунтується, як продовження цієї угоди, результату її практичної реалізації [5].

У зв'язку з тим, що сторони в арбітражній угоді заздалегідь визнали для себе обов'язковим рішення відповідного міжнародного комерційного арбітражу, додаткове визнання його рішення на території тієї чи іншої держави не вбачається необхідним. Лише потреба у примусовому виконанні такого рішення повинна породжувати необхідність звернення до суду держави, на території якої запитується виконання, для видачі виконавчого документа.

Із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII від 03.10.2017 р. у ЦПК України в новій редакції прослідковуються деякі зрушення в бік розмежування процедури визнання та виконання іноземних судових рішень, рішень третейських судів та рішень міжнародних арбітражів. Вони процедурно відокремлю-

ються одне від одного, однак сама концепція необхідності визнання та виконання рішення міжнародного арбітражу на території України за зразком визнання та виконання рішення суду іноземної держави залишається незмінною.

Література

1. Ухвала Конституційного Суду України від 14 жовтня 1997 року № 44-з у справі № 016/1241-97 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/vz44u710-97>.
2. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4002-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 25. — Ст. 198.
3. Цірат Г. А. Міжнародний комерційний арбітраж : Навч. посіб. — К. : Істина, 2002. — С. 13.
4. Осипенко О. О. Міжнародний комерційний арбітраж як альтернативний спосіб вирішення міжнародних спорів / О. О. Осипенко // Право і суспільство. — 2011. — № 4. — С. 67.
5. Мінченко Д. А. Юридична природа процедури визнання та виконання рішень іноземних судів та арбітражів / Д. А. Мінченко // European political and law discourse. — 2016. — Volume 3, Issue 4. — P. 191–195.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Труба В. І.

Проблеми класифікації сімейних правовідносин 3

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Красицька Л. В.

Право члена сім'ї власника житла на користування
цим житлом як особистий сервітут 7

Токарчук Л. М.

Максимально можливе врахування інтересів дитини
за законодавством України 14

Простибоженко О. С.

Сфера застосування «зобов'язання подружжя
як спільноти» (іноземний досвід) 23

Пилипенко Ю. О.

Правові аспекти вирішення судових спорів про опіку
над дітьми 29

Корнеева Е. М.

Ограничение прав собственника в общественном
интересе 36

Петренко К. Р.

Співвідношення понять «давність» та «строк
давності» у цивільному праві 46

Святошнюк А. Л.

Юридичне оформлення аутсорсингових
правовідносин: питання теорії та практики 52

Федорко М. С.

Отдельные институты обязательственного права
Франции, Германии и Российской Федерации
в свете реформирования гражданского
законодательства 58

Святошнюк С. С.

Фінансова установа як суб'єкт надання фінансових
послуг 83

Голоденко І. О.

Договір про надання освітніх послуг у цивільному
праві України 88

Кохановський В. О.

Істотна зміна обставин у договорах про надання
туристичного продукту 95

Василевська Н. С.

Суб'єкти медичного страхування 101

Клімутін В. О.

Кінофільм як аудіовізуальний твір (за законодавством
України та США) 108

Булат Н. М.

Проблемні питання визначення місця доменного імені в системі об'єктів права інтелектуальної власності 114

Мінченко Д. А.

Щодо особливостей визнання та виконання рішень Міжнародного комерційного арбітражу на території України 120

ПРИВАТНОПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У РІЗНИХ СФЕРАХ ПРАВОВОГО ЖИТТЯ

Мінченко Р. М.

Цивільно-правові аспекти здійснення митного оформлення транспортних засобів за місцем постійного проживання або тимчасового перебування особи 126

Потопахіна О. М.

Класифікація договорів про працю 132

Степанюк Д. Р.

До питання про доцільність письмової форми трудового договору 136

Реброва Ю. В.

Мінімальний вік прийняття на роботу: підвищувати чи знижувати? 141

Михалків І. М.

Реалізація права на працю особами з обмеженими можливостями 148

Завгородня Н. О.

Мобінг у трудовому праві: зарубіжний досвід та шляхи подолання цього явища в Україні 152

Скоробагатько А. В.

Страховий стаж у солідарній пенсійній системі 157

Григор'єва Х. А.

Новели правового регулювання державної підтримки виноградарства, садівництва і хмелярства в Україні 163